

ZÁKLADNÍ ŠKOLA NOVÁ PAKA, HUSITSKÁ 1695
ročníková práce

**Historie
Starých Hradů**

Andrea Oborníková

Vedoucí ročníkové práce: Zdeňka Holá

Předmět: Dějepis

Školní rok: 2012 - 2013

Prohlašuji, že jsem ročníkovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a materiálů. Všechny použité zdroje jsem citovala.

Souhlasím s tím, aby má ročníková práce byla k dispozici zájemcům o její studium.

V Nové Pace 19. 4. 2013

Obsah

1) Obsah	3
2) Úvod	4
3) Staré Hradý	5
i) Pověst	5
ii) Templáři, tvrz a páni z Pardubic	6
iii) Reprezentativní sídlo, popis	7
iv) Jak šel čas, majitelé	8
v) Přestavba – 1573	9
vi) Staré Hradý kupuje Valdštejn	9
4) Jak šel čas se Starými Hradý	10
i) Rod Schliků na Starých Hradech	10
ii) Znovuzrození – Vladimír Holman a brigádníci	11
iii) Majetkem obce a nakonec do soukromého vlastnictví	11
5) Závěr	12
6) Fotky	13
7) Zdroje	14

Obrázek 1 STARÉ HRADY (zdroj: SH)

Úvod

Jako téma své ročníkové práce jsem si vybrala Staré Hrady. Toto téma jsem si zvolila, protože mám jak ke Starým Hradům, tak i k jeho okolí osobní vztah. Ráda se do těchto míst vracím a věřím, že mi toto nadšení vydrží mimo jiné i kvůli tomu, že je hrad poblíž města Jičína, kde jsem strávila půlku svého života. V Jičíně mám i svou rodinu a Jičín jako město se mi velice líbí. Na procházky je to ideální prostředí. Od letošního roku jsem dostala i možnost na Starých Hradech provádět, tak jsem hned této šance využila!

Obrázek 2 Busta Ferdinanda I. a Maxmilinána II. (zdroj: AO)

STARÉ HRADY

Hrad a zámek je součástí stejnojmenné obce a je klenotem mírného údolí na jihu českého ráje. Ze zeměpisného hlediska se nachází 15 km od Jičína. Cestou můžeme zahlédnout i hrad Veliš, ze které se dnes dochovalo jen pár pozůstatků a čedičový základní vrch. Dříve se označoval jako královský hrad.

POVĚST

Podle pověsti byli původními vlastníky hradu templářští rytíři, kteří na Starých Hradech ukryli obrovský poklad ze svých výprav do východních zemí. Odtamtud si přivezli zlaté sochy 12 apoštolů v životní velikosti. Ty chtěli na Starých Hradech zakopat a kopáče zaživa zardít s nimi, aby nevyzradili místo jejich úkrytu. Když po čase chtěli templáři poklad přemístit, skončili strašlivou smrtí, když prchali před přízraky robotníků. A tak podle pověsti skončí každý, kdo by se chystal poklad vykopat.

Obrázek 3 obraz 12 apoštolů (zdroj: google)

Templáři, tvrz a páni z Pardubic

Templáři vlastnili tvrz až do rozpadu řádu templářského roku 1312 a Stará přešla mezi majetky krále Jana Lucemburského. Od něj ji koupil jeho hejtman Arnošt z Pardubic, později ze Staré. Podle historických pramenů na místě dnešního zámku stála původně tvrz, jejíž majiteli byli tedy, jak už bylo jednou řečeno páni ze Staré, tehdy nejvýznamnější rod v okolí.

První písemná zmínka je v závěti Arnošta ze Staré z 29. prosince 1340, kdy odkazuje tvrz a zbylé vesnice a pozemky své manželce Adličce. Arnošt ze Staré byl jako přívrženec Jana Lucemburského jeho hejtmanem v Kladsku. Patřily mu statky na Trutnovsku a Pardubicku. Jeho rodovým sídlem byla právě tvrz Stará.

Pravděpodobně se zde narodil jeho ženě Adličce syn Arnošt, budoucí první pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic. Kromě něj měli ještě syna Bohuše, Viléma a Smila. Arnošt ze Staré zemřel roku 1342 a jeho manželka Adléta o sedm let později roku 1349. Synové Arnošt a Bohuš se věnovali duchovní dráze. Arnošt se při studiích v Itálii seznámil s tehdy markrabětem Karlem, později císařem Karlem IV. Z Arnošta z Pardubic a Karla IV. se stali velice dobří přátelé. Mělo to tedy vliv na jeho zvolení nejdříve biskupem a později prvním arcibiskupem pražským. Byl velice úspěšný, roku 1349 v Libáni založil špitál s kaplí, který ale bohužel v husitských válkách zanikl. Jeho bratr Bohuš působil jako probošt litoměřický a patřil také k úzkému kruhu spolupracovníků císaře Karla IV. Smil zemřel bezdětný, tak se o pokračování rodu postaral nejmladší syn Vilém, který sídlil ve Staré v nepřetržitých letech 1358 – 1390. Měl dva syny Smila Flašku a Kuníka a ještě dceru Kačnu. Se synem Smilem Flaškou postavil Vilém novou kamennou tvrz ve Staré.

Reprezentativní sídlo, popis

Jednalo se o velmi reprezentativní sídlo s neobvyklou dispozicí, která neměla v českém království obdoby. Není tu běžné seřazení tří prostorů za sebou, ale toto obvyklé členění doplňuje ještě další prostor na západě, často mylně považováno za věž. Další skrytou zvláštností je schodiště, které je vloženo do hlavní síně. Proti zvyku není kruhové, nýbrž čtvercové. Když shrneme poznatky o středověkém hradu, tak se nacházíme před mimořádnou stavbou. Při stavbě se zřetelně projevil, určitě díky úzkým stykům rodiny se dvorem, vliv dvorské stavební parléřovské hutě.

Z tohoto období pochází i přilehlý kostel. Po Vilémově smrti vlastnil Starou jeho syn, básník a udatný voják Smil Flaška z Pardubic, který je autorem známé alegorické básně - Nová rada. Roku 1393 prodal panství Pavlovi z Jenštejna, bratru arcibiskupa Jana Očka z Vlašimi.

Jak šel čas, majitelé

PŘEHLED MAJITELŮ:	
před 1340 – 1342	Arnošt ze Staré
1342 – 1349	Adlička, žena Arnošta
1350 – 1358	Bohuš, Arnošt a Smil, děti Arnošta a Adličky
1358 – 1390	Vilém ze Staré, nejmladší syn Arnošta a Adličky (část období vlastníků Znata ze Skuhrova, údajný věřitel Viléma)
1390 – 1393	Smil Flaška z Pardubic, syn Viléma
1393 – 1404	Pavel z Jenštejna
1404 – 1419	Jan z Jenštejna, syn Pavla
1419 – 1420	Jan Kostelák z Kostelce
1420 – 1433	Jan Kostelák, syn předchozího
1433 – 1469	Straniš z Kopidlna a Zdeněk Loučeňský z Kopidlna, jeho synovec
1469 – 1503	Jan z Valdštejna
1503 – 1567	Rašínové z Riesenburka (Jan, jeho syn Petr a vnuk Jan Kašpar)
1567 – 1569	Kryštof Popel z Lobkovic, majitel panství Kost
1569 – 1593	Jiřík Pruskovský z Pruskova s manželkou Uršulou, dcerou Kryštofa
1593 – 1602	Oldřich Desiderius Pruskovský, syn Jiříka a Uršuly
1602 – 1621	Johana Kaplířová se Sulevic, druhá žena Oldřicha Desideria
1628 – 1628	Vilém z Lobkovic s manželkou Benignou Kateřinou
1628 – 1634	Albrecht z Valdštejna, vévoda frýdlantský, generalissimus císařských vojsk
1635 – 1650	Jindřich Schlik
1650 – 1675	František Arnošt Schlik, syn Jindřicha
1675 – 1740	František Josef Schlik, syn Františka Arnošta
1740 – 1766	František Jindřich Schlik, synovec Františka Josefa
1766 – 1770	Leopold Jindřich Schlik, syn Františka Jindřicha
1770 – 1806	Josef Jindřich Schlik, nejmladší syn Leopolda Jindřicha
1806 – 1862	František Josef Jindřich Schlik, syn předchozího
1862 – 1906	Ervín František Schlik, vnuk předchozího
1906 – 1906	Maria Theresia Henriette Weissenwolfová, manželka Ervína Schlika
1906 – 1912	Konrád Ungnad Weissenwolf
1912 – 1915	Pavel Weissenwolf, syn předchozího
1915 – 1917	Mikuláš Ungnad Weissenwolf, bratr předchozího
1917 – 1945	Marietta Weissenwolfová, matka předchozích, poté dcera Jindřiška, provdaná Thurn-Taxisová
1949 – 2007	MNV Staré Hradý, poté Obec Staré Hradý
od 2007	Rudolf a Petra Sukovi

Přestavba – 1573

Kolem roku 1573 začal Jiřík Pruskovský z Pruskova se svou manželkou Uršulou z Lobkovic s přestavbou původně gotického hradu na renesanční zámek, největší a nejkrásnější stavbu celého kraje. Stavitelem byl pravděpodobně některý italský architekt z okruhu pražského císařského dvora. Podle některých historických pramenů se udává, že by to mohl být stavitel pražského lobkovického paláce na Hradčanech, Augustin Vlach. Dostavba zámku se konala i za Oldřicha Disidera, mladšího syna Jiříka Pruskovského a Uršuly z Lobkovic. Oldřich byl velmi vzdělaný člověk, velký podporovatel umění a vědy. Byl přítelem Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic, s nímž podnikl i cestu do Španělska ve službách císaře Matyáše. Na císařském dvoře zastával stejnou funkci jako dříve jeho otec Jiřík - komorník a rada. O starohradské panství se dobře staral. Dodnes se dochovala vzácná psaníčková sgrafita a sgrafitový pás s biblickými výjevy- Tři králové, Kristus se Samaritánkou, Spravedlnost a Obrácení sv. Pavla. Nad branou je latinský nápis, který v překladu zní: „Nákladem vlastním urozeného pána Jiříka svob. Pána z Pruskova, císaře Maxmiliána II. Staršího komorníka, pro budoucí jeho památku provedeno r. 1573“.

Staré Hradý kupuje Valdštejn

Téměř všechna šlechta z okolí se zúčastnila protihabsburského odboje a několik osobností bylo dokonce 21. června 1621 popraveno na Staroměstském náměstí. Majetku, který vlastnila šlechta se při odboji chytře zmocnil vojevůdce a ekonom Albrecht z Valdštejna. Celému Valdštejnovu území se za jeho doby říkalo Terra Felix neboli šťastná země. Jelikož se v jeho zemi neplatily daně. Organizoval výrobu a chránil území před pobytem cizích vojsk. V Jičíně si chtěl vybudovat hlavní město svého vévodství. Zaujal ho i starohradský zámek, který roku 1628 koupil za 130 tisíc kop míšeňských grošů.

Obrázek 4 Míšeňské groše (zdroj: google)

Obrázek 5 JÁ S PÁŽETEM VOJTOU V ZÁMECKÉ MÍSTNOSTI (zdroj: AO)

Jak šel čas se Starými Hrady

Rod Schliků na Starých Hradech

Po Valdštejnově zavraždění jeho statky dostaly nové majitele. Císař jimi zaplatil válečné dluhy a odměnil tak i své věrné. Tímto krokem se Staré Hrady dostávají do rukou dalšího rodu a tím je rod Schliků. Jindřich Schlik už vlastnil Kopicino a hrad Veliš. Tento rod tu žije dodnes. Schlikové byli důstojnými pokračovateli v záměrech Albrechta z Valdštejna. Jindřich Schlik se zprvu s Valdštejnem kamarádil, ale díky Valdštejnovým změnám se stal Jindřich také jeden z hlavních odpůrců, a proto není divu, že se podílel i na rozdělování jeho majetku. Po Jindřichově smrti na Staré Hrady putují jeho synovci a i vlastní syn. Ale protože už vlastnili panství Kopicino a Veliš, nechali Staré Hrady pro obydlí svým poddaným. Proto těch peněz na údržbu nebylo mnoho.

Znovuzrození – Vladimír Holman a brigádníci

Roku 1960 bylo rozhodnuto o demolici zámku i přes snahu brigádníků dát vše do pořádku. Ale roku 1964 se objevil nový předseda pan Vladimír Holman, tehdy pracoval jako učitel. A protože byl přesvědčen, že se škody dají napravit, začal energicky jednat. Dal dohromady několik důchodců z obce i okolí – zedníky, tesaře, truhláře, zahradníka a dalších plno řemeslníků, kteří byli ochotni pomoci o znovuzrození zámku. Pomohlo v té době i JZD, brigády hasičů a hlavně velké tramské brigády a zámek pomalu ale jistě začal vzkvétat z trosek. 25let neúnavné práce. Ale díky nadšení všech pomocníků a brigádníků byl zámek zachráněn. Také hodně přispěl pronájem většiny prostor hradu a zámku Literárnímu archivu. Památníku národního písemnictví, což přineslo finanční podporu na všechny možné opravy. Památník národního písemnictví tu má své depozitáře od roku 1969.

Majetkem obce a nakonec do soukromého vlastnictví

Roku 1994 Staré Hradý přechází do majetku obce. I přes snahu bylo jasné, že do budoucna peníze z pronájmu Památníku národního písemnictví, nebudou stačit na údržbu a další nutné opravy. Obec tedy začala hledat vhodného kupce, který bude mít možnost se o Staré Hradý starat jak se sluší a patří. Ideálními kupci byli manželé Sukovi, kteří dlouho hledali nějaký historický objekt pro své sbírky z období vlády Františka Josefa I. Tak tedy Staré Hradý 31. 8. 2007 přechází do soukromých rukou manželům Petře a Rudolfu Sukovým. Postupně opravují a rekonstruují celý historický komplex a na jaře roku 2008 zpřístupnili veřejnosti.

Závěr

Dnes roku 2013 už hodně s rekonstrukcí pokročili. Můžeme nahlédnout do tří prohlídkových okruhů – Hrad a Zámek a Dračí královská komnata, hradní pohádková půda a zámecké pohádkové sklepení. Já zatím provádím jen zámecké pohádkové sklepení, ale protože mě historie baví, tak bych se chtěla dostat i do okruhu Hrad a Zámek. Je to krásný výlet, kam doporučuji zajet. Každý si zde najde to své a je jedno do jaké věkové kategorie patří. Děti se tu seznámí se spoustou zajímavých pohádkových bytostí a také s nejvyšším pohádkovým čarodějem, který pomáhá těm našim lumpům, Archibaldem I. A aby udělali něco, co nikde jinde není, začali vydávat pohádkové knížky, právě již jmenovaného Archibalda I., který má na kontě už tři krásné díly. Zanedlouho budeme moct nahlédnout i do 4. dílu, na který se mimochodem velice těším!

Obrázek 4 JÁ S VOJTOU A ČERTOVSKÝM KOVÁŘEM ONDROU (zdroj: AO)

Obrázek 5 TEMPLÁŘ, HLÍDAJÍCÍ STAROHRADSKOU MEDOVINU (zdroj: AO)

Obrázek 6 DĚDEK ZEZEBA (HRADNÍ POHÁDKOVÉ SKLEPENÍ) (zdroj: AO)

ZDROJE:

<http://otta.cechove.cz/valdstejn.htm#prameny>

<http://interregion.cz/>

Odborný časopis: Jičín – Brána do Českého ráje

Kniha: Hrad a Zámek STARÉ HRADY

Bílek, Karol – Bílková, Eva – Ulrychová, Eva. Staré Hradý. Stručný průvodce minulostí a současností, 2000